คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓๗ - ๓๙/๒๕๔๔ **วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๔**

เรื่อง พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๐/๔๖ และมาตรา ๙๐/๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลยุติธรรมได้ส่งเรื่องที่ศาลล้มละลายกลางขอส่งข้อโต้แย้งของเจ้าหนี้รวม ๓ คำร้อง มาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าข้อโต้แย้งของเจ้าหนี้ทั้ง ๓ คำร้อง ได้โต้แย้งในข้อกฎหมายเดียวกัน คือ พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๐/๔๖ และมาตรา ๙๐/๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ จึงให้รวมทั้ง ๓ คำร้อง มาพิจารณา ดังนี้

คำร้องที่ ๑

ผู้ร้องที่ ๑ นางเพ็ญพร งามไพโรจน์พิบูลย์ เจ้าหนี้รายที่ ๒๘๖ โดยนายวีระชัย แท่นจิรวัฒนา ผู้รับมอบอำนาจ ได้ยื่นคำร้องคัดค้านแผนและแย้งว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๐/๔๖ มาตรา ๙๐/๕๘ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ กรณีบริษัท บิ๊ก ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด ซึ่งมีหนี้สินล้นพ้นตัว ได้ยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการต่อศาลล้มละลายกลาง เพื่อจะดำเนินกิจการต่อไปและจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามที่แผนกำหนด

สรุปข้อเท็จจริง

ก. ความเป็นมา

นางเพ็ญพร งามไพโรจน์พิบูลย์ เป็นเจ้าหนี้รายที่ ๒๘๖ ของบริษัท บิ๊ก ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด ซึ่งเป็นลูกหนี้ในคดีล้มละลาย (ฟื้นฟูกิจการ)

บริษัท บิ๊ก ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด ประกอบธุรกิจประเภทอสังหาริมทรัพย์ภายหลังปรากฏว่าเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๓ มีสินทรัพย์มูลค่า ๑,๕๐๒,๗๔๗,๓๗๔.๓๕ บาท มีหนี้สินจำนวน ๒,๓๖๒,๕๓๑,๒๐๑.๐๓ บาท

บริษัท บิ๊ก ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด จึงได้ทำคำร้องขอฟื้นฟูกิจการต่อศาลล้มละลายกลาง ในวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๔๓ โดยมีบริษัท โจนส์ แลง ลาซาลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นที่ปรึกษา

และศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งเมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๓ ให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ โดยตั้งบริษัท บิ๊ก ดีเวลลอปเม้นท์ แพลนเนอร์ จำกัด เป็นผู้ทำแผน ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๔๔ ที่ประชุมเจ้าหนี้ลงมติเห็นชอบกับแผน ฯ แต่มีเจ้าหนี้บางรายในเจ้าหนี้บางกลุ่ม ได้ยื่นคำร้องคัดค้านแผน ขอให้ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งไม่เห็นชอบด้วยแผน และยกเลิกคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ

ข. สรุปคำร้องของเจ้าหนี้ รายที่ ๒๘๖ (นางเพ็ญพร งามไพโรจน์พิบูลย์)

เจ้าหนี้เป็นผู้จองซื้อบ้านในโครงการของลูกหนี้ซึ่งนับเป็นเจ้าหนี้กลุ่มที่มีจำนวนเจ้าหนี้มากที่สุด แต่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากแผนฟื้นฟูกิจการ เพราะแผน ฯ เอื้อประโยชน์แก่เจ้าหนี้กลุ่มที่ ๑ ซึ่งเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ที่มีมูลหนี้จำนวนมากที่สุดแต่เพียงรายเดียว และแก่เจ้าหนี้กลุ่มสถาบันการเงิน ทั้งในการประชุมลงมติของเจ้าหนี้นั้นเป็นการลงมติโดยคิดจากจำนวนมูลหนี้ที่ลูกหนี้เป็นหนี้อยู่ ซึ่งมีเจ้าหนี้เพียงไม่กี่รายที่ลงมติยอมรับแผนฟื้นฟูกิจการ เพราะเป็นประโยชน์เฉพาะกลุ่มที่มีมูลหนี้จำนวนมาก จึงเห็นว่าไม่เป็นธรรมต่อเจ้าหนี้กลุ่มอื่นแม้จะมีจำนวนเจ้าหนี้มากรายกว่าก็ตาม ดังนั้น พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๐/๔๖ จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ ดังนี้

๑) มาตรา ๙๐/๔๖ กำหนดให้เจ้าหนี้ที่มีจำนวนหนี้เกินกว่าร้อยละ ๕๐ ของมูลหนี้สามารถให้ความเห็นชอบแผนฟื้นฟูกิจการได้ ทำให้ในบางคดีเจ้าหนี้รายใหญ่ไม่กี่รายที่มีจำนวนหนี้มากกว่าร้อยละ ๕๐ สามารถให้ความเห็นชอบแผนฟื้นฟู ฯ และเมื่อศาลเห็นชอบแล้วก็จะเอื้อประโยชน์ต่อเจ้าหนี้รายใหญ่เหล่านั้นเพียงไม่กี่ราย พระราชบัญญัติล้มละลาย ฯ มาตรา ๙๐/๔๖ จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ เนื่องจากทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่เสมอภาคกันในการลงมติ และเปิดช่องว่างของกฎหมายให้เลือกปฏิบัติได้

๒) มาตรา ๙๐/๕๘ กำหนดบังคับให้ศาลต้องเห็นชอบด้วยแผน ฯ หากเข้าหลักเกณฑ์ของมาตรา ๙๐/๕๘ จึงเป็นการเลือกปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม และเป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของผู้ร้องเกินกว่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิในทรัพย์สิน

ค. สรุปคำร้องคัดค้านของลูกหนี้ (บริษัท บิ๊ก ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด)

ลูกหนี้ผู้ขอฟื้นฟูกิจการและผู้ทำแผนได้ยื่นคำร้องคัดค้านคำร้องของผู้ร้อง สรุปความว่า บทบัญญัติมาตรา ๙๐/๔๖ และมาตรา ๙๐/๕๘ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ มิได้ขัดแย้งกับมาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ แห่งรัฐธรรมนูญ จึงถือได้ว่าคำร้องไม่เป็นสาระสำคัญอันควรได้รับการวินิจฉัย ดังนี้

๑) การพิจารณาให้ความเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้และลูกหนี้ ได้มีการจัดระบบความสัมพันธ์ในลักษณะของการจัดลำดับชั้นและกลุ่มของเจ้าหนี้ตามประเภทของหนี้และจำนวนหนี้ เพื่อกระจายสัดส่วนการได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้อย่างเป็นธรรม โดยกฎหมายได้จัดระบบความสัมพันธ์โดยกำหนดตัวผู้ทรงบุริมสิทธิออกเป็นประเภทต่าง ๆ คือ บุริมสิทธิสามัญ และบุริมสิทธิพิเศษ และได้จัดลำดับบุริมสิทธิเรียงลำดับไว้โดยชัดเจน โดยกำหนดให้เจ้าหนี้ผู้ทรงบุริมสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนหลังเรียงตามลำดับไป จึงมิได้มีลักษณะเป็นการที่รัฐเลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอันเป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาคตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญ

๒) พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๐/๕๘ ให้อำนาจศาลที่จะพิจารณาและมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน ฯ หากเข้าเกณฑ์ตามวรรคแรก แต่ในวรรคท้ายก็ให้อำนาจศาลที่จะไม่เห็นชอบด้วยแผน ฯ ก็ได้โดยศาลจะพิจารณาว่าเมื่อการดำเนินการตามแผนสำเร็จจะทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ไม่น้อยกว่ากรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายหรือไม่ ดังนั้น ศาลจึงสามารถใช้อำนาจดุลยพินิจเพื่อคุ้มครองและให้ความเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้ทุก ๆ กลุ่มได้อยู่แล้ว

คำร้องที่ ๒

ผู้ร้องที่ ๒ บริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) เจ้าหนี้รายที่ ๓๘ บริษัท ทีพีไอ คอนกรีต จำกัด เจ้าหนี้รายที่ ๓๙ บริษัท แองโกลเอเซียโปรเจคส์ แอนด์ เอ็นจิเรียริ่ง จำกัด เจ้าหนี้รายที่ ๔๗ และบริษัท ซู๊ด เคมี (ไทย) จำกัด เจ้าหนี้รายที่ ๗๕ ได้ยื่นคำร้องคัดค้านแผนและโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๐/๔๖ มาตรา ๙๐/๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ กรณีบริษัท ไทยบาวเออร์ จำกัด มีหนี้สินล้นพ้นตัว และได้ยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการต่อศาลล้มละลายกลางเพื่อขอดำเนินธุรกิจต่อไปและจะชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้ตามแผนฟื้นฟูกิจการ

สรุปข้อเท็จจริง

ก. สรุปความเป็นมา

บริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) บริษัท ทีพีไอ คอนกรีต จำกัด บริษัท แองโกลเอเซียโปรเจคส์ แอนด์ เอ็นจิเนียริ่ง จำกัด และบริษัท ซู๊ด เคมี (ไทย) จำกัด เป็นเจ้าหนี้รายที่ ๓๘, ๓๙ ๔๗, ๗๕ ตามลำดับของบริษัท ไทยบาวเออร์ จำกัด

บริษัท ไทยบาวเออร์ จำกัด ประกอบธุรกิจประเภทรับเหมาก่อสร้างงานเจาะเสาเข็ม ภายหลังเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๒ มีสินทรัพย์มูลค่า ๒,๑๗๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท มีหนี้สินจำนวน ๓,๗๕๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ตามงบดุล ณ วันที่ ๓๑

ธันวาคม ๒๕๔๒ ซึ่งสอดรับกับจำนวนหนี้ในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งระบุวงเงิน ๓,๕๔๕,๘๓๙,๗๓๐.๑๒ บาท ตามงบดุล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๑)

บริษัท ไทยบาวเออร์ จำกัด จึงได้ทำคำร้องขอฟื้นฟูกิจการต่อศาลล้มละลายกลาง ในวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๔๓ โดยมีบริษัท ไพร์ซวอเตอร์ เฮ้าส์คูเปอร์ เอฟเอเอส จำกัด เป็นที่ปรึกษาแผนงานธุรกิจและการเงิน และศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ โดยตั้งนายไมเคิล ไบรอัน ซิงค์คินสัน เป็นผู้ทำแผนฟื้นฟูกิจการ

ข. สรุปคำร้องของเจ้าหนี้ทั้งสี่ราย (บริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) บริษัท ทีพีไอ คอนกรีต จำกัด บริษัท แองโกลเอเซียโปรเจคส์ แอนด์ เอ็นจิเนียริ่ง จำกัด และบริษัท ซู๊ด เคมี (ไทย) จำกัด)

ผู้ร้องเป็นเจ้าหนี้รายที่ ๓๘, ๓๙, ๔๗, ๗๕ ซึ่งถูกจัดอยู่ในประเภทของเจ้าหนี้การค้าตามภาคผนวกที่ ๔ ของแผนฟื้นฟูกิจการ บรรดาเจ้าหนี้การค้าแต่ละรายจะได้รับการชำระเงินเพื่อล้างหนี้ทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ ๑๐ ของคำขอรับชำระหนี้ ตามที่ที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติพิเศษเห็นชอบกับแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้นั้นเป็นไปโดยอาศัยจำนวนหนี้จำนวนมากของเจ้าหนี้เพียงไม่กี่รายเข้าบังคับทำให้เจ้าหนี้ที่เป็นรายย่อยมีหนี้เป็นจำนวนน้อยต้องได้รับความเดือดร้อนจากแผนฟื้นฟูกิจการของผู้ทำแผนแต่ไม่สามารถแก้ไขมติที่ประชุมได้เนื่องจากขาดคะแนนเสียงซึ่งกำหนดจากจำนวนหนี้ที่มีอยู่ ดังนั้นจึงเห็นว่าพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๐/๔๖ และมาตรา ๙๐/๕๘ จึงเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ ดังนี้

๑) มาตรา ๙๐/๔๖ นั้นทำให้เห็นได้ว่าเจ้าหนี้ทั้งหลายมีสิทธิไม่เท่าเทียมกัน เจ้าหนี้ที่มีจำนวนหนี้มากแม้จะมีเพียง ๑ หรือ ๒ ราย ก็สามารถที่จะมีมติพิเศษได้ เพราะข้อกฎหมายนี้ให้ความสำคัญกับจำนวนหนี้มากกว่าจำนวนของเจ้าหนี้ เจ้าหนี้ที่มีหนี้เป็นจำนวนน้อยจึงถูกจำกัดสิทธิไปโดยปริยาย จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘

๒) มาตรา ๙๐/๕๘ จำกัดอำนาจในการพิจารณาและใช้ดุลยพินิจของศาล คือ ศาลต้องมีคำสั่งเห็นชอบด้วยกับแผนถ้าแผนมีรายการครบถ้วน โดยไม่เปิดโอกาสให้ศาลได้ใช้ดุลยพินิจหรือสอบสวนข้อเท็จจริงจากผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ เท่ากับว่าศาลไม่สามารถใช้ดุลยพินิจที่จะพิจารณาให้เกิดความเป็นธรรมกับเจ้าหนี้ที่มีมากรายกว่าแต่มีมูลหนี้น้อยกว่า เจ้าหนี้จึงไม่ได้รับการคุ้มครองจากกระบวนการของศาล จึงขัดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘

ค. คำร้องคัดค้านของลูกหนี้ (บริษัท ไทยบาวเออร์ จำกัด)

ลูกหนี้ผู้ขอฟื้นฟูกิจการและผู้ทำแผนได้ยื่นคำร้องคัดค้านคำร้องของผู้ร้อง ความว่าบทบัญญัติมาตรา ๙๐/๔๖ และมาตรา ๙๐/๕๘ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ มิได้ขัดแย้งกับมาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ แห่งรัฐธรรมนูญ สรุปได้ดังนี้

เจตนารมณ์ของกฎหมายฟื้นฟูกิจการมุ่งประสงค์ให้การฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว โดยการลดขั้นตอนและกระบวนการในทางปฏิบัติของศาล และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หลายประการ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์โดยรวมแก่เศรษฐกิจของประเทศชาติ และประชาชน การที่เจ้าหนี้ได้ยื่นคำร้องคัดค้านว่ากฎหมายล้มละลายในส่วนฟื้นฟูกิจการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้น เห็นได้อย่างชัดเจนว่าเจ้าหนี้มีเจตนาไม่สุจริตโดยมุ่งประสงค์ที่จะประวิงให้การฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้เป็นไปอย่างล่าช้าไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการฟื้นฟูกิจการ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

คำร้องที่ ๓

ผู้ร้องที่ ๓ กองทุนรวมแกมม่าแคปปิตอล ฯ เจ้าหนี้รายที่ ๑๔๒ โดยนายริชาร์ด วิลเลี่ยม เรย์โนลด์ และนางปัทมา เพชรเรียง ผู้รับมอบอำนาจ ได้ยื่นคำร้องคัดค้านแผนและโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๐/๔๖ มาตรา ๙๐/๕๘ ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ กรณีบริษัท มีเดีย ออฟ มีเดียส์ จำกัด (มหาชน) มีหนี้สินล้นพ้นตัวและมีการยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการต่อศาลล้มละลายกลางเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งปวง

สรุปข้อเท็จจริง

ก. ความเป็นมา

กองทุนรวมแกมม่าแคปปิตอล ฯ เป็นเจ้าหนี้รายที่ ๑๔๒ ของบริษัท มีเดีย ออฟ มีเดียส์ จำกัด (มหาชน)

บริษัท มีเดีย ออฟ มีเดียส์ จำกัด (มหาชน) ประกอบธุรกิจประเภทผลิตและจัดรายการโทรทัศน์และสื่อทุกประเภท ภายหลังตกเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๒ มีสินทรัพย์มูลค่า ๗๖๖,๔๒๒,๕๘๕ บาท มีหนี้สินที่เป็นจำนวนแน่นอนที่ค้างชำระแก่เจ้าหนี้ทั้งหมด จำนวน ๘๔๔,๑๖๐,๙๓๖ บาท

บริษัท มีเดีย ออฟ มีเดียส์ จำกัด (มหาชน) เห็นว่ามีโอกาสฟื้นฟูกิจการได้จึงได้ทำคำร้องขอฟื้นฟูกิจการต่อศาลล้มละลายกลาง ในวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๓ โดยมีบริษัท มีเดีย ออฟ มีเดียส์ จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ทำแผน ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๓

ให้ฟื้นฟูกิจการของบริษัท มีเดีย ออฟ มีเดียส์ จำกัด (มหาชน) และตั้งบริษัท มีเดีย ออฟ มีเดียส์ จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ทำแผน ฯ

ข. สรุปคำร้องของเจ้าหนี้ (กองทุนรวมแกมม่าแคปปิตอล ฯ)

ผู้ร้องเป็นเจ้าหนี้รายที่ ๑๔๒ โดยผู้ทำแผน ฯ จัดให้ผู้ร้องเป็นเจ้าหนี้ในกลุ่ม ๑๒ โดยแยกออกจากกลุ่มเจ้าหนี้สถาบันการเงิน (เจ้าหนี้จากการประมูลหนี้ สำนักงานปฏิรูประบบสถาบันการเงิน) และจัดสรรการชำระหนี้ให้โดยไม่เป็นธรรม เพราะจำนวนหนี้ที่ลูกหนี้มีต่อเจ้าหนี้เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๔๒,๘๕๕,๐๑๒.๐๒ บาท แต่ผู้ทำแผนและลูกหนี้ได้จัดทำแผนปรับโครงสร้างหนี้โดยการตั้งสมมติฐานเอาเองว่า ลูกหนี้มีภาระหนี้ที่จะต้องรับผิดอยู่เพียงร้อยละ ๓๑.๓ ของหนี้เงินต้น ๒๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งคิดเป็นจำนวนเงิน ๘,๑๐๐,๐๐๐ บาท และยังปรับโครงสร้างหนี้โดยให้ปลดหนี้อีกร้อยละ ๒๕ ของจำนวนเงิน ๘,๑๐๐,๐๐๐ บาท ทั้งหมดนี้จะทำให้เจ้าหนี้รายนี้มีสิทธิได้รับชำระหนี้คืนประมาณ ๖ ล้านบาทเศษเท่านั้น อันถือเป็นการปฏิบัติและการกระทำอันไม่เป็นธรรมและไม่สุจริตใจต่อเจ้าหนี้ ประกอบกับในการทำแผนฟื้นฟูกิจการได้เสนอผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมเจ้าหนี้รายใหญ่เพียงไม่กี่รายจึงเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลและให้มีการเลือกปฏิบัติกับบุคคลต่างๆ กัน โดยไม่ได้เข้าไปคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิของบุคคลโดยเท่าเทียมกัน ดังนั้น พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๐/๔๖ และมาตรา ๙๐/๕๘ จึงขัดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘

ค. คำร้องคัดค้านของลูกหนี้ (บริษัท มีเดีย ออฟ มีเดียส์ จำกัด (มหาชน))

ลูกหนี้ผู้ขอฟื้นฟูกิจการและผู้ทำแผนได้ยื่นคำร้องคัดค้านคำร้องของผู้ร้อง ความว่า บทบัญญัติมาตรา ๙๐/๔๖ และมาตรา ๙๐/๕๘ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ มิได้ขัดแย้งกับมาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ แห่งรัฐธรรมนูญ ถือได้ว่าคำร้องไม่เป็นสาระสำคัญอันควรได้รับการวินิจฉัย สรุปได้ดังนี้

๑) มาตรา ๙๐/๔๖ ได้แก้ไขหลักเกณฑ์ในเรื่อง “มติพิเศษ” ตามกฎหมายล้มละลายเดิม (พ.ศ. ๒๔๘๓) ซึ่งในหลักเกณฑ์ตามกฎหมายล้มละลายเดิมมีผลทำให้โอกาสในการที่แผนจะได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมเจ้าหนี้เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก อันจะมีผลทำให้ลูกหนี้ต้องตกเป็นบุคคลล้มละลายทั้งๆ ที่กิจการของลูกหนี้อยู่ในสภาพที่จะฟื้นฟูได้ เหตุดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการแก้ไขหลักการของกฎหมายในเรื่องมติยอมรับแผนของที่ประชุมเจ้าหนี้เสียใหม่ โดยในหลักการใหม่นี้บังคับให้แผนฟื้นฟูต้องได้รับเสียงสนับสนุนจากเจ้าหนี้ทั้งในส่วนของจำนวนหนี้ และจำนวนคนของเจ้าหนี้ในกลุ่ม ซึ่งทำให้เกิดการคุ้มครองเจ้าหนี้รายย่อยอยู่บ้าง

๒) มาตรา ๙๐/๕๘ เป็นมาตรการที่สร้างขึ้นเพื่อให้ศาลเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบการเห็นชอบแผนโดยที่ประชุมเจ้าหนี้อีกชั้นหนึ่ง โดยยึดหลัก ๓ ประการ คือ (๑) หลักการไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งวางหลักเกณฑ์ให้แผนฟื้นฟูกิจการต้องกำหนดให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ในกลุ่มเดียวกันได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน (๒) หลักการชำระหนี้ที่ดีที่สุด หากมีการดำเนินการตามแผนสำเร็จผลจะทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ไม่น้อยกว่ากรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย และ (๓) หลักการไม่ทำให้เจ้าหนี้บุริมสิทธิเสียเปรียบ หลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นกระบวนการที่สร้างขึ้นเพื่อให้เจ้าหนี้ทุกรายจำต้องเข้าร่วมในการฟื้นฟูกิจการ และมีผลทำให้กระบวนการฟื้นฟูกิจการมีลักษณะเป็นการทำเพื่อประโยชน์ของทุกคนในคราวเดียวกัน มิใช่เพียงเพื่อประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ

ประเด็นพิจารณา

ตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมได้ส่งเรื่องที่ศาลล้มละลายกลางส่งข้อโต้แย้งของเจ้าหนี้ทั้ง ๓ คำร้องมาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณานั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณารับคำร้องมาพิจารณารวมกัน โดยสรุปประเด็นในการพิจารณาวินิจฉัยได้ ดังนี้

๑) พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๐/๔๖ ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

๒) พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๐/๕๘ ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

การพิจารณาข้อกฎหมาย

ก. บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่เกี่ยวข้องมี ๒ มาตรา ดังนี้

๑) มาตรา ๙๐/๔๖

“มติยอมรับแผนต้องเป็นมติพิเศษของ

(๑) ที่ประชุมเจ้าหนี้แต่ละกลุ่มทุกกลุ่ม หรือ

(๒) ที่ประชุมเจ้าหนี้อย่างน้อยหนึ่งกลุ่ม ซึ่งมิใช่กลุ่มเจ้าหนี้ตามมาตรา ๙๐/๔๖ ทวิ และเมื่อนับรวมจำนวนหนี้ของเจ้าหนี้ที่ยอมรับแผนในที่ประชุมเจ้าหนี้ทุกกลุ่มแล้ว มีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบแห่งจำนวนหนี้ของเจ้าหนี้ ซึ่งได้เข้าประชุมด้วยตนเองหรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นเข้าประชุมแทนในที่ประชุมเจ้าหนี้ และได้ออกเสียงลงคะแนนในมตินั้น

ในการนับจำนวนหนี้ ให้ถือว่าเจ้าหนี้ตามมาตรา ๙๐/๔๖ ทวิ ได้มาประชุม และได้ออกเสียงลงคะแนนในมติยอมรับแผนนั้นด้วย”

๒) มาตรา ๘๐/๕๘

"ให้ศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน เมื่อศาลพิจารณาแล้ว เห็นว่า

(๑) แผนมีรายการครบถ้วนตามมาตรา ๘๐/๔๒

(๒) ข้อเสนอในการชำระหนี้ไม่ขัดต่อมาตรา ๘๐/๔๒ ตรี และในกรณีที่มติยอมรับแผนเป็นมติตามมาตรา ๘๐/๔๖ (๒) ข้อเสนอในการชำระหนี้ตามแผนนั้นจะต้องเป็นไปตามลำดับที่กฎหมายบัญญัติไว้ ว่าด้วยการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลาย เว้นแต่เจ้าหนี้นั้นจะให้ความยินยอม และ

(๓) เมื่อการดำเนินการตามแผนสำเร็จ จะทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ ไม่น้อยกว่ากรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย

ในกรณีที่แผนมีรายการไม่ครบถ้วนตามมาตรา ๘๐/๔๒ ให้ศาลสอบถามผู้ทำแผน ถ้าศาลเห็นว่ารายการในแผนที่ขาดไปนั้น ไม่ใช่สาระสำคัญในการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ ให้ถือว่าแผนมีรายการครบถ้วน ตามมาตรา ๘๐/๔๒

ถ้าศาลมีคำสั่งไม่เห็นชอบด้วยแผน ให้ศาลนัดพิจารณาว่าสมควรให้ลูกหนี้ล้มละลายหรือไม่ ในกรณีเช่นนี้ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๘๐/๔๘ วรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

ข. บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่เกี่ยวข้องมี ๓ มาตรา ดังนี้

๑) มาตรา ๒๕

"การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม"

๒) มาตรา ๓๐

"บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

๓) มาตรา ๔๘

“สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

แนวทางพิจารณา

คำร้องทั้ง ๓ นี้ แม้มีข้อเท็จจริงต่างกันแต่มีปัญหาข้อกฎหมายคล้ายกันกับกรณีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๓๕ - ๓๖/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๔ จึงมีความเห็นเช่นเดิม นอกจากนั้นยังมีข้อสังเกตว่า คำร้องที่หนึ่งปรากฏว่ามีเจ้าหนี้รายเดียวที่มีมูลหนี้มากเกินร้อยละ ๕๐ ก็สามารถลงมติพิเศษให้ยอมรับแผนฟื้นฟูได้แล้ว ส่วนคำร้องที่ ๒ เป็นกรณีที่เจ้าหนี้ ๔ รายมีมูลหนี้ค่อนข้างสูงกว่าในคดีอื่นๆ ที่เคยร้องต่อศาลแต่ก็ยังไม่มีน้ำหนักสู้เจ้าหนี้รายใหญ่กว่าเพียงไม่กี่ราย และในคำร้องที่ ๓ แสดงให้เห็นว่าเจ้าหนี้ขนาดใหญ่ (มูลหนี้จำนวน ๔๓ ล้านบาท) ก็ยังได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจากผู้ทำแผน ซึ่งเป็นบริษัทเดียวกับลูกหนี้ จึงแสดงให้เห็นว่าพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ สร้างความไม่เป็นธรรมทั้งแก่เจ้าหนี้ขนาดค่อนข้างใหญ่ ขนาดกลางและขนาดย่อยอย่างกว้างขวาง มีแต่เจ้าหนี้รายใหญ่รายเดียวหรือไม่กี่รายเท่านั้นที่ได้ประโยชน์โดยเฉพาะเมื่อผู้ทำแผนเป็นลูกหนี้ หรือผูกพันกับลูกหนี้อย่างใกล้ชิด

คำวินิจฉัย

เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประกอบกับข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่าคำร้องทั้งสามนี้มีข้อโต้แย้งเช่นเดียวกับกรณีคำวินิจฉัยที่ ๓๕ - ๓๖/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๔

โดยอาศัยหลักการและเหตุผลดังคำวินิจฉัยที่อ้างถึงข้างต้น สรุปได้ดังนี้

๑) กรณีมาตรา ๙๐/๔๖ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

๑.๑ ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง เพราะเป็นการใช้บังคับโดยทั่วไป

๑.๒ ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เพราะเจ้าหนี้รายย่อยจำนวนมากได้รับความคุ้มครอง และสิทธิประโยชน์**น้อยกว่า**เจ้าหนี้รายใหญ่แต่น้อยราย จึงเป็นการเลือกปฏิบัติมิให้บุคคลได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไม่เท่าเทียมกัน

๑.๓ ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ เพราะเจ้าหนี้รายย่อยต้องการได้รับเงินค่าผ่อนส่งบ้านคืนทันทีที่ผู้ก่อสร้างไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งสัญญา แม้การเรียกร้องของเจ้าหนี้จะทำให้ลูกหนี้ล้มละลายทันที และมีทรัพย์สินมาแบ่งปันกันได้น้อยกว่าที่จะรอให้ฟื้นฟูกิจการเสร็จก่อน ก็ย่อมเป็นสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเหล่านั้นที่รัฐไม่มีอำนาจจะเข้าไปแทรกแซงเกินกว่าที่จำเป็น หรือกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธินั้น (มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง)

๒) กรณีมาตรา ๙๐/๕๘ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

๑.๑ ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง เพราะเป็นการใช้บังคับโดยทั่วไป

๑.๒ ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เพราะเจ้าหนี้รายย่อยได้รับความคุ้มครองน้อยกว่าเจ้าหนี้รายใหญ่

๑.๓ ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ เพราะเจ้าหนี้รายย่อยไม่สามารถใช้สิทธิในทรัพย์สินได้สมบูรณ์ และพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ ก็ไปจำกัดสิทธิมากเกินความจำเป็นจนกระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิ (มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง)

โดยเหตุผลดังกล่าวจึงมีคำวินิจฉัยยืนตามคำวินิจฉัยส่วนบุคคลในคำวินิจฉัยที่ ๓๕ - ๓๖/๒๕๔๔ คือเห็นว่า มาตรา ๙๐/๔๖ และมาตรา ๙๐/๕๘ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘

ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ